



Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

02 жовтня 2023 року

Київ

№ 122

Про затвердження Змін до Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні

Відповідно до статей 7, 15, 33, 56 Закону України “Про Національний банк України”, з метою вдосконалення вимог до банків стосовно якості сортування готівки національної валюти Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Зміни до Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 25 вересня 2018 року № 103 (зі змінами), що додаються.
2. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Голови Національного банку України Олексія Шабана.
3. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Інд. 50

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
02 жовтня 2023 року № 122

Зміни до Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні

1. У розділі I:

1) друге речення пункту 2¹ викласти в такій редакції: “Під час оцінки якості сортування банкнот інкасаторської компанії допускається відхилення для придатних до обігу в межах 10% (від обсягу вибірки, що перевіряється), для зношених у межах 20% (від обсягу вибірки, що перевіряється) у разі віднесення банкнот до іншої категорії якості.”;

2) у пункті 4:

підпункт 10 викласти в такій редакції:

“10) ідентифікаційний номер індикаторної пломби – унікальна чисельна та/або штрихкодова комбінація, що складається з цифр і використовується для обліку та ідентифікації індикаторних пломб;”;

підпункт 15¹ замінити двома новими підпунктами 15¹, 15² такого змісту:

“15¹) контрольна стрічка – скотч з клейовим покриттям для пакування коробок з банкнотами, яка має захисні елементи, що візуально проявляються в разі її пошкодження;

15²) користувач платіжних послуг (далі – користувач) – фізична/юридична особа, яка отримує чи має намір отримати платіжну послугу як платник/отримувач або обидва одночасно, а в разі надання платіжних послуг банком – клієнт банку;”;

у підпункті 16² цифри “90” замінити цифрами “80”;

пункт після підпункту 37 доповнити новим підпунктом такого змісту:

“38) QR-код – графічний елемент у вигляді матричного коду, який містить інформацію та може відображатись як в електронному вигляді, так і на фізичних носіях.”.

У зв’язку з цим абзац п’ятдесят восьмий уважати абзацом п’ятдесят дев’ятим.

2. У розділі II:

1) у другому реченні пункту 24 слова “(філією банку, яка має окремий код банку)” замінити словами та літерами “[філія банку, яка має окремий єдиний ідентифікатор Національного банку (далі – код ID НБУ)]”;

2) у пункті 25 слова “окремий код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

3) у пункті 27 слова “код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

4) абзац перший пункту 29 викласти в такій редакції:

“29. Банк (філія банку, яка має код ID НБУ) у разі приєднання до ЄДБО подає Національному банку у відповідному регіоні картку зі зразками підписів та зразком відбитка печатки (відбиток печатки не є обов’язковим) банку / філії / відділення (кількість примірників обумовлюється сторонами) за зразком, установленим нормативно-правовим актом Національного банку з питань виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті. У картці містяться зразки підписів осіб (не менше двох) банку / філії / відділення, які внесені до додатка 4 до ЄДБО, яким надано право підпису документів на отримання та перевезення цінностей (доручення на перевезення цінностей / довіреність на отримання готівки та інших цінностей), а також зразок відбитка печатки банку, який має намір отримувати послуги згідно з ЄДБО в Національному банку (відбиток печатки не є обов’язковим). Банк у разі зміни зазначених осіб або печатки банку подає нові оформлені картки зі зразками підписів та зразком відбитка печатки (відбиток печатки не є обов’язковим).”;

5) у пункті 31 слова “що має окремий код банку”, “окремий код банку” замінити відповідно словами та літерами “яка має код ID НБУ”, “код ID НБУ”;

6) у пункті 37 слова “окремий код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

7) в абзаці першому, другому реченні абзацу другого та абзаці п’ятому пункту 41 слова “окремий код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

8) у пункті 42 слова “окремий код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”.

3. У розділі IV:

1) абзац третій пункту 56 викласти в такій редакції:

“Національний банк під час оцінки якості сортування банкнот банку, відсортованих Національним банком на автоматизованих системах оброблення

банкнот гривні, допускає відхилення для придатних до обігу в межах 10% (від обсягу вибірки, що перевіряється), для зношених у межах 20% (від обсягу вибірки, що перевіряється) у разі віднесення банкнот до іншої категорії якості. Національний банк за результатами перевірки якості сортування придатних до обігу/зношених банкнот складає акт, у якому відображає дані щодо якості сортування з докладним описом невідповідності.”;

2) розділ після пункту 56 доповнити двома новими пунктами 56¹ та 56² такого змісту:

“56¹. Національний банк зберігає зразки банкнот, що показують рівень забруднення, виведений із значень, наданих у таблиці 2 розділу II додатка 5 до цієї Інструкції. Банкноти з обігу, значення яких перевищує зазначені в таблиці 2 розділу II додатка 5 до цієї Інструкції, повинні відсортовуватися до категорії не придатних до обігу.

Банкнота є не придатною до обігу внаслідок загального забруднення та зношеності, якщо середній показник її оптичної щільності всіх зон аналізу лицьового / зворотного боку більше/дорівнює встановленого значення в таблиці 2 розділу II додатка 5 до цієї Інструкції.

Оцінка стану забрудненості та зношеності банкнот здійснюється у зонах аналізу для визначення загального забруднення та зношеності банкнот за допомогою денситометра. Зони аналізу для кожного номіналу банкнот лицьового та зворотного боків не містять друковані літери, зображення та будь-які водяні знаки.

Денситометр налаштовується стандартним калібруванням (калібрувальна карта), стандарти фільтра – DIN 16536, стандарт оцінки щільності – ISO5, поляризаційний фільтр – увімкнений, апертура – 3 мм, освітлення D65/2.

Банки / інкасаторські компанії повинні звертатися за налаштуванням обладнання для автоматизованого оброблення банкнот до компаній-виробників, компаній дистриб'юторів або компаній, які здійснюють його сервісне обслуговування.

56². Національний банк на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку публікує інформацію з питань діяльності банків, банківських груп та підгруп банківських груп у частині контролю за якістю готівки в обігу, який здійснює Національний банк:

1) зображення банкнот гривні всіх номіналів із зонами аналізу для визначення загального забруднення та зношеності банкнот для використання під час налаштування обладнання та сортування банкнот на придатні та зношені;

2) зображення банкнот гривні всіх номіналів, призначені для демонстрації рівня забруднення та зношеності як зразка для використання під час налаштування обладнання та сортування банкнот на придатні та зношені.”;

3) в абзаці третьому підпункту 1 та абзаці четвертому підпункту 2 пункту 63 слова “код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

4) у підпункті 1 пункту 66:

абзац третій викласти в такій редакції:

“у термоусадкову плівку. На один із широких боків пачки в термоусадковій плівці наклеюється перфорована клейка етикетка, яка виготовлена з матового паперу білого кольору розміром 70 x 55 мм, що унеможлиблює її несанкціоноване зняття без пошкодження. На перфоровану клейку етикетку друкарським способом ставляться реквізити “номінал”, “кількість” і “сума”, а всі інші реквізити для накладок, визначені в пункті 64 розділу IV цієї Інструкції, проставляються під час пакування пачок. У такому разі верхні та нижні накладки можуть не використовуватися.”;

в абзаці п'ятому:

у третьому реченні слова “код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

у п'ятому реченні слова “кодів банку” замінити словом та літерами “кодів ID НБУ”;

у другому реченні абзацу шостого слова “код банку” замінити словами та літерами “код ID НБУ”;

5) у третьому реченні абзацу першого пункту 70 слова “код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

6) у підпункті 2 пункту 71 слова “код банку” замінити словом та літерами “код ID НБУ”.

4. У розділі V:

1) пункт 93 доповнити новим абзацом такого змісту:

“На супровідному ярлику, сформованому Національним банком/уповноваженим банком, а також на індикаторній пломбі допускається наявність графічного елемента штрихкоду.”;

2) пункт 94 доповнити новим абзацом такого змісту:

“На супровідному ярлику, сформованому банком/інкасаторською компанією, а також на індикаторній пломбі допускається наявність графічного елемента штрихкоду.”;

3) у пункті 99:

в абзаці першому слова “банк (філія, відділення)” замінити словами “уповноваженого банку, банку (філії, відділення)”;

підпункт 1 доповнити словами “та описі цінностей”;

пункт доповнити новим абзацом такого змісту:

“Інкасатори, матеріально відповідальні особи (відповідальні особи) Національного банку, уповноваженого банку, банку (філії, відділення) можуть здійснювати перевірку відповідності номерів індикаторних пломб за допомогою термінала, зчитавши QR-коди з опису цінностей, супровідних ярликів до касет із банкнотами, штрихкоди/QR-коди з індикаторних пломб на касетах, здійснивши звіряння зчитаної інформації із даними, зазначеними в описах цінностей.”;

4) абзаци перший та другий пункту 101 викласти в такій редакції:

“101. Матеріально відповідальні особи (відповідальні особи) банку (філії, відділення), Національного банку в разі виявлення під час приймання від інкасаторів опломбованої касети невідповідностей в оформленні супровідного ярлика даним, зазначеним в описі цінностей, пошкодження індикаторної пломби, корпусу та/або кришки касети здійснюють приймання банкнот за пачками. Для цього така касета розкривається, а всі вкладені в неї пачки банкнот виймаються під наглядом інкасаторів.

Матеріально відповідальні особи (відповідальні особи) банку (філії, відділення), Національного банку під час виймання пачок банкнот із касет зобов’язані здійснювати перевірку пачок банкнот, що вкладені в касети.”.

5. Пункт 101⁵ розділу V¹ викласти в такій редакції:

“101⁵. Підрозділ Національного банку опломбовує:

1) коробку з банкнотами знизу та зверху двома пломбувальними стрічками, кожна з яких наклеєна перпендикулярно контрольній стрічці;

2) коробку з монетами знизу та зверху пломбувальними стрічками, фіксуючи клапани коробки, та захисним елементом у місці склеювання коробки. Інкасатори здійснюють отримання коробок з банкнотами (монетами) відповідно до вимог нормативно-правового акта Національного банку з питань організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні.”.

6. У пункті 170⁵ розділу VII:

1) пункт після підпункту 2 доповнити новим підпунктом такого змісту:

“3) повідомлення про строки виплати клієнтам відшкодування за прийняті на інкасо банкноти іноземної валюти.”.

У зв’язку з цим абзац четвертий уважати абзацом п’ятим;

2) в абзаці п’ятому цифри та слово “1 та 2” замінити цифрами “1–3”.

7. У додатках до Інструкції:

1) у додатку 4 слова “Код банку” замінити словом та літерами “Код ID НБУ”;

2) додаток 5 викласти в такій редакції:

“Додаток 5
до Інструкції про порядок організації
касової роботи банками та проведення
платіжних операцій надавачами платіжних
послуг в Україні
(у редакції постанови Правління
Національного банку України
від 02 жовтня 2023 року № 122)
(підпункт 2 пункту 55 розділу IV)

Критерії оцінки якості сортування банкнот

I. Захисні ознаки та ознаки пошкодження банкнот та вимоги до критеріїв оцінки якості сортування банкнот

Таблиця 1

№ з/п	Захисні ознаки та ознаки пошкодження банкнот, що мають перевірятися	Опис захисних ознак та ознак пошкодження банкнот	Вимоги до критеріїв якості сортування банкнот
1	2	3	4
1	Захисні ознаки, видимі в інфрачервоному діапазоні	Опис захисних ознак в банкнот гривні наведений на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку України, у виданнях та повідомленнях	1. Обов’язкова перевірка наявності таких захисних ознак: 1) видимих в інфрачервоних променях, із розпізнаванням їх належності до банкнот відповідного номіналу;
2	Захисні ознаки, видимі в ультрафіолетовому діапазоні		

Продовження додатка 5
Продовження таблиці 1

1	2	3	4
3	Захисні ознаки з магнітними властивостями	Національного банку України	2) видимих в ультрафіолетових променях, із перевіркою відсутності флюоресценції паперу банкноти;
4	Інші захисні ознаки		3) з магнітними властивостями. 2. Ідентифікація інших захисних ознак має здійснюватися за наявності технічних можливостей обладнання для автоматизованого оброблення банкнот. Банкнота є сумнівною, якщо немає хоча б однієї з захисних ознак або ознака втратила свої властивості через пошкодження, зношення або спотворення, унаслідок чого неможливо однозначно ідентифікувати номінал банкноти та її справжність
5	Надрив	Відкритий надрив із будь-якого краю банкноти	1. Банкнота є не придатною до обігу, якщо вона має відкритий надрив з будь-якого краю, розмір якого (ширина, довжина) перевищує такі значення: 1) вертикальний надрив – 4 x 8 мм; 2) горизонтальний – 4 x 15 мм; 3) діагональний – 4 x 18 мм (довжина діагонального надриву визначається як прямокутна проєкція), крім місць, що закриті

Продовження додатка 5
Продовження таблиці 1

1	2	3	4
			транспортними ременями обладнання для автоматизованого оброблення банкнот
6	Склеєна банкнота	Окремі частини банкноти або розриви на банкноті, склеєні з використанням клейкої стрічки або паперу, скріпленого клеєм	Банкнота є не придатною до обігу, якщо вона має наклейку понад 10 x 40 мм, товщина якої перевищує 50 мкм
7	Отвір	Немає частин у будь-яких місцях банкноти, крім країв	Банкнота є не придатною до обігу, якщо в будь-яких місцях на ній є отвір понад 10 мм ² , крім тих, що закриті транспортними ременями обладнання для автоматизованого оброблення банкнот
8	Немає частина	Немає частини вздовж краю банкноти, крім кутів	Банкнота є не придатною до обігу, якщо її довжина зменшена на 6 мм чи більше або її ширина зменшена на 5 мм чи більше
9	Немає кута	Немає кутів у банкнотах	Банкнота є не придатною до обігу, якщо площа кута, якого немає, перевищує 150 мм ² , а довжина меншого боку кута, якого немає, перевищує 10 мм
10	Зім'ята банкнота	Невпорядковані складки або згини на банкноті	Банкнота є не придатною до обігу, якщо на ній є складки або згини, які призводять до зменшення довжини банкноти більше ніж на 6 мм або ширини банкноти більше ніж на 5 мм

1	2	3	4
11	Локальне забруднення	Локалізована концентрація бруду у вигляді плям, малюнків, відбитків штампів, колір яких контрастує з тими незабрудненими частинами банкноти, з якими межує	Банкнота є не придатною до обігу, якщо на ній є локальне забруднення, розміри якого більше ніж 10 x 10 мм на тих її частинах, що не містять друкованих літер чи зображення, або більше ніж 15 x 15 мм на тих, що містять друковані літери чи зображення
12	Загальне забруднення	Бруд на всій банкноті	Банкнота є не придатною до обігу, якщо внаслідок загального забруднення збільшена її оптична щільність. Визначення критеріїв оцінки загального забруднення банкнот наведено в таблиці 2 розділу II додатка 5 до Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні (далі – Інструкція)
13	Зношення банкноти	Структурні зміни, пов'язані зі зменшенням жорсткості банкноти	Банкнота є не придатною до обігу, якщо внаслідок потертості, часткової втрати фарби, розпушення паперу, втрати папером жорсткості зменшена її оптична щільність. Визначення критеріїв оцінки загального зношення банкнот наведено в таблиці 2 розділу II додатка 5 до Інструкції

II. Критерії оцінки загального забруднення та зношеності банкнот

Таблиця 2

№ з/п	Номінал	Середнє значення оптичної щільності, виміряне денситометром	
		(лицьовий бік)	(зворотний бік)
1	2	3	4
1	20 грн зразка 2014 та наступних років випуску	$\geq 0,08$	$\geq 0,10$
2	50 грн зразка 2003–2007 років випуску	$\geq 0,10$	$\geq 0,17$
3	50 грн зразка 2014 та наступних років випуску	$\geq 0,08$	$\geq 0,11$
4	100 грн зразка 2014 та наступних років випуску	$\geq 0,10$	$\geq 0,12$
5	200 грн зразка 2003–2007 років випуску	$\geq 0,10$	$\geq 0,19$
6	200 грн зразка 2014 та наступних років випуску	$\geq 0,13$	$\geq 0,14$
7	500 грн зразка 2003–2007 років випуску	$\geq 0,14$	$\geq 0,18$
8	500 грн зразка 2014 та наступних років випуску	$\geq 0,12$	$\geq 0,14$
9	1 000 грн зразка 2014 та наступних років випуску	$\geq 0,04$	$\geq 0,10$

”;

3) у додатку 9:

слова “код банку (філії, відділення)” замінити словом та літерами “код ID НБУ”;

примітку ***** доповнити словами “/банком (за умови формування супровідного ярлика автоматизованим способом)”;

4) у додатках 26, 27 слова “Код банку” замінити словом та літерами “Код ID НБУ”.